

Carles Guinovart (1941-2019)

Edmon Colomer i Soler

Acadèmic de número. edmon.colomer@gmail.com

Semblança llegida per Edmon Colomer, el 22 de gener de 2020.

FIGURA 1. Carles Guinovart.

Si avui jo soc aquí, és perquè vaig rebre una trucada d'en Carles Guinovart. Portaveu d'un consens entre la secció de música de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi, i el seu president —en Joan Antoni Solans—, era ell, el mestre i amic Carles Guinovart, qui es posava en contacte amb mi per convidar-me a formar part d'aquesta noble institució. Confiança i admiració mútues coincidien a fer viable el meu nomenament. Ell ja era membre de la Reial Acadèmia des de l'any 2005. Ens portàvem deu anys justos. Poca diferència si considerem l'aspecte generacional, però un abisme, atesa l'envergadura del seu perfil humà i professional.

Ja fa molts anys que en Carles Guinovart s'ha convertit en figura de referència, com ho és també en Joan Guinjoan. Amb el seu propi testimoni i amb la generositat pedagògica que els caracteritzava, ambdues figures han influït de forma decisiva en la comprensió d'un univers críptic i difícilment comprensible: el de la creació musical. Tots dos han il·luminat la meua percepció del procés de transformació del so

en una obra d'art. Avui em toca parlar d'en Carles, i ho faig amb devoció.

Carles Guinovart es va formar a Barcelona, la seva ciutat natal, i va ampliar estudis amb Olivier Messiaen a París, però també en els Cursos Internacionals de Música Contemporània de Darmstadt per aprofundir en l'obra de György Ligeti, Iannis Xenakis i Karlheinz Stockhausen. Amb les eines esmolades per la solidesa dels estudis acadèmics realitzats al Conservatori Superior Municipal de Música de Barcelona, Guinovart esdevé un músic altament competent en “les disciplines artístiques i pedagògiques que desenvoluparà durant tota la seva vida”. Faig esment d'aquest tret concret de la seva formació perquè en aquest centre havien coincidit sempre els millors professors en les diverses disciplines teòriques que la tradició considera canòniques i, en conseqüència, essencials per bastir una carrera musical professional. Va estudiar contrapunt amb Joaquim Zamacois, composició amb Xavier Montsalvatge, i fuga amb Josep Poch, alguns dels quals també van ser professors meus. Es va casar amb la filla de Josep Poch, la Maria Carme, que avui ens fa l'honor d'acompanyar-nos, i tots dos van arribar a formar part d'aquesta plantilla de professors ben prestigiada. Quan parlem del pare de la Maria Carme ens referim també a la seva mare i al seu avi, una família d'artistes exquisits, encara no prou coneguda fora dels cercles musicals de Barcelona.

Des de la càtedra de Composició i Orquestració que va ocupar al Conservatori Superior Municipal de Barcelona, Guinovart va incidir en la formació d'una part important dels músics joves catalans que finalitzaven llurs estudis oficials. Va crear un seminari sobre la música del segle XX, ampliant

el camp de l'anàlisi musical a un coneixement progressiu de la teoria schenkeriana i els seus gràfics sinòptics.

Preocupat per les infraestructures estables a favor de la música i dels estudiosos musicals, va impulsar i dirigir, entre el 1984 i el 1996, un Curs Internacional de Música a la ciutat de Girona, que aplegava un contingent notable d'intèrprets i pedagogs de prestigi. Era una plataforma per donar impuls a la música dels compositors contemporanis, especialment catalans, mitjançant un concurs de composició i un d'interpretació.

Guinovart, a més, va ser membre fundador i vicepresident de l'Associació Catalana de Compositors, membre del consell editorial de la Revista Musical Catalana (2a època), i va donar cursos i conferències en centres musicals de gran prestigi: professor d'Anàlisi musical a l'Escola Superior de Música Reina Sofia de Madrid, a l'Escola Superior de Música del País Basc 'MUSIKENE', i a l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC). El músic i compositor va escriure també una quantitat notable d'articles i comentaris de concerts.

El millor aval per a un compositor ha estat, és, i serà, l'excel·lència acadèmica. La seva obra com a compositor, oberta a les avantguardes del moment, i per tant, fruit de les audàcies que rebia dels estils i llenguatges que més l'interessaven, està impregnada de mètode i rigor, els dos pilars que garanteixen la construcció de l'edifici sonor. Utilitza una terminologia emparentada amb l'arquitectura perquè art i ciència es complementen. L'art és imaginació, però sense la tècnica que permet posar els fonaments, i l'ofici de l'artesà, que va cisellant l'enteixinat, no hi ha una obra coherent i legítima.

Un dels trets que caracteritzen l'obra de Carles Guinovart és “una clara vocació contrapuntística” (en música, quan parlem de contrapunt, parlem de diàleg, i quan parlem d'harmonia, parlem de fonaments). La seva “escrupolosa matisació del color instrumental pressuposa un clar interès per la valoració tímbrica”. Són paraules amb què ell mateix definia alguns dels aspectes més importants de la seva obra. Hi afegiria transparència i pulcritud.

Els títols són reveladors. Per a un instrument sol: *Arabesc*, *Stella splendens*, *Omaggio a Béla Bartók*, *Sortilegi*, *Tòtem*, *Dodaïm*... Per a grup de cambra: *Diaphonia*, *Tiento*, *Cosmogonia*, *Sepharad*, *Quejio*, *Duende*, *Alquímia*... Per a conjunt instrumental: *Amalgama*, *Voyage au fond du miroir*... Dins l'àmbit del simfonisme: *L'àngel de la mort*, *Concert per a piano i orquestra “Mosaic”*, *Moviment simfònic*, *Klangfarben*. També compon per a la veu: *Plant de Nostra Dona Sancta Maria*, *Homenatge a Joan Salvat-Papasseit*, *L'ànima de les flors*, *“El Aleph”*, *Poemes de Màrius Torres*...

La seva estètica es mou al voltant d'una percepció del timbre (concepte que en música associem al color) que persegueix la filigrana i la interiorització. *Dodaïm*, per a guitarra preparada, en podria ser un exemple. *Concerto ‘Mosaic’*, per a piano i orquestra, un altre. *Klangfarben*, inspirat per la pintura de Salvador Alibau; el punt culminant de la seva obra en l'àmbit del gran simfonisme. No podem ignorar, però, el seu interès per l'exotisme postromàntic amb obres com *Est enllà*... o *Arabesc*. O per l'estudi de l'espai acústic en el contrapunt tridimensional de *Voyage au fond du miroir*, per a 12 solistes de corda, que fou Premi Ciutat de Barcelona l'any 1990.

En Carles es preocupava per la seva música, és clar, però també per contribuir a contenir la deriva cultural de la nostra societat, poc o gens sensible a l'acte transcendent, espiritual, de la creació

artística. Des de la seva plataforma pedagògica va orientar amb passió i eficàcia una generació de compositors que cercava arguments per continuar creient en l'acte creador. Parlava amb convicció, però sobretot amb autoritat, de Bach, Beethoven, Bartók o Stravinski, els fils conductors d'una tradició sense la qual no es pot entendre res del que passa avui.

La música no necessita paraules. És per això que aquest panegíric només té un valor documental. Mai no podrà substituir la vàlua de l'obra i del seu progenitor. Per això, si de paraules es tracta, desitjaria concloure aquesta semblança amb una frase del seu discurs de resposta al meu d'ingrés, ara fa pocs mesos: “Cadascú té el seu propi Beethoven; el meu és un gran enigma que en la seva magnitud inabastable, m'estremeix i subjuga”.

Des d'aquesta terra tan imperfecta com enigmàtica, moltes gràcies, Carles, pel teu llegat impagable.